

Comencem preguntant, què és un neoconservador?

Gregorio Luri: Cito la definició que Irving Kristol dóna: el neoconservador “és un liberal assaltat per la realitat”.

A.C: *Vol dir que la realitat ens assalta dia a dia o es refereix a una realitat concreta, històrica, que ells van patir?*

G.L: Sí, em refereixo a varies circumstàncies separades en el temps, totes del segle XX, que han definit amb els seus esdeveniments la composició política de la nostra actualitat. Per començar ens hem de situar al Nova York de finals dels anys 30, en una complexa cruïlla cultural i política, on un corrent d'intel·lectuals trotskistes, gent humil que havia estudiat amb i gràcies a les polítiques del *New Deal*, van viure de prop fets històrics que els van colpejar.

De Trotski admiraven profundament la importància que donava a la cultura com un instrument alliberador per l'home. El fet de la seva mort, les circumstàncies que l'envoltaren i la commoció que els va causar el seu assassinat es converteix en un element fonamental per entendre el seu moviment.

Un altre aspecte és la frustració davant la guerra civil espanyola; també és un element destacable donat que molts dels que després van esdevenir neoconservadors havien estat a Espanya fent de brigadistes. Recordem que Orwell escriu el molt ben rebut *Homenatge a Catalunya*³ després de l'experiència de la guerra civil espanyola, en la que va participar directament i de la que va acabar fugint, decebut.

Evidentment aquesta vivència decebedora està plenament relacionada amb les expectatives socials que la guerra representava i que l'estalinisme va truncar. Aquest és justament un altre punt clau perquè un cop passada la guerra civil espanyola el pacte entre Stalin i

---

3. George Orwell, *Homenatge a Catalunya*, Barcelona, Destino, 2003.

Hitler a Europa es converteix en alguna cosa incomprendible per molts. Senten que han de situar-se enfront de l'estalinisme, no poden ser neutrals. Després de tot si Europa es va permetre el luxe de ser estalinista en aquells moments és perquè els Estats Units van fer de protectors. En últim lloc i de menor importància, trobem la guerra freda i l'Sputnik, o el perill que els americans corrien de ser guanyats per la Unió Soviètica, de tal manera que per ells es fa necessari prendre partit per allò propi enfront del possible atac d'allò aliè.

A.C: *Quina mena de presa de partit podien fer?*

G.L: Aquest ventall de fets i circumstàncies que van viure, observar i reflexionar els va deixar sense opcions polítiques. L'esquerra els havia fallat i el conservadorisme no els convenia, es trobava massa a la defensiva i no elaborava cap discurs que els pogués atraure. Tanmateix continuaren considerant-se trotskistes perquè encara creien en la cultura, en un sentit, sobretot, elitista i entenien que el seu havia de ser un neoconservadorisme d'afirmació i per tant, capaç de plantejar els interessos ideològics que el país reclamava. Hem de pensar que els Estats Units és un gran país i un gran país té, a més d'interessos econòmics, interessos ideològics, cosa que no pot permetre's un país petit.

A.C: *I és llavors quan fan el pas cap a la política, cap a l'acció?*

G.L: De fet van entrant en política de mica en mica fins que arriba Reagan. Reagan és el model definitiu, "el polític" que treballa sobre una claredat moral, així és com guanya la guerra freda, amb un programa força senzill basat en la claredat moral.

A.C: *A què es refereix amb claredat moral, a una mena de constructe ètic que els servís per establir la pràctica?*

G.L: La idea de la claredat moral és fonamental per poder fer política i especialment per aconseguir els interessos en el cas d'una

gran potència. Aquesta és una idea que Strauss, als anys 50, quan els neoconservadors arriben a la Universitat de Chicago, considera bàsica. Per poder fer política és indispensable tenir clares quines són les nostres idees. El panorama filosòfic de l'època és historicista, tanmateix Strauss pensa que no tot depèn ni s'explica per les circumstàncies històriques, creu que hi ha problemes independents respecte del moment on es donen. D'altra banda, si tota qüestió té validesa només dins d'un context concret i no en cap altre llavors la veritat serà relativa a la circumstància i no serà veritat. Només quedaria el nihilisme, sobre el que poca cosa pot ser construïda. El fet és que hi ha problemes que són purament humans i, en aquest sentit, deslligats de la immediatesa del moment, com el problema polític que tot i el pas del temps i el suposat progrés humà continua sent el mateix.

La pregunta que ens ajuda a entendre-ho és: com podem estar segurs de les nostres conviccions? I per ells la resposta és la claredat moral o les condicions per la salut política.

A.C: Consegüentment la pregunta que ens ve al cap és com s'han de defensar aquestes conviccions.

G.L: Clar, donat que la claredat moral és políticament rellevant han de buscar la forma de dur-la a un terreny pràctic, però l'autèntic filòsof és el que té alguna cosa per amagar. El pacificisme no és un tret propi dels neoconservadors, cert, i Strauss no farà el pas que hi ha de la filosofia a la política, per ell la política és l'educació en la frustració. Pel que fa a les conviccions, Strauss creu que el primer pas és substituir les opinions per veritats i després de tot la veritat és a la superfície de les coses. Davant de la necessitat de tenir conviccions, això és aquesta claredat moral, s'amaga la demanda de salut política que no troben. És com si en el fons la filosofia no busqués més que la pròpia salut. Hem de pensar que Strauss està obsessionat amb Xenofont, que creu que la ciutat (i el que representa) està exposada a l'atzar, però on per sota de l'atzar també hi ha la comunitat. El lloc on realment ens fem éssers humans és a l'àgo-

ra, participant en les conviccions comunitàries. Aquesta és la veritable qüestió republicana, la que els neocons tracten i no el que tracten els que es diuen republicans.

Però tornant al tema de les conviccions...En una situació d'enfrontament ens mobilitzem pels nostres principis i no “per principis”, senyal que necessitem tenir principis propis. La República de Weimar pateix justament aquest mal, creu tant en principis que no creu en els seus propis principis. Per aquest motiu, quan Hitler apareix, el que fa és defensar “allò propi”, allò que és nostre i de ningú altre, allò que ens fa diferents. Pensem un moment, en canvi, en la constitució dels Estats Units i el seu inici: “*We, the people...*” o sigui, “Nosaltres, el poble” creiem que, en primer lloc, tots som iguals. En segon lloc, que tots tenim dret a ser feliços. Pràcticament tot el que entenem per neoconservadorisme és un intent per subratllar aquest *we*, aquest nosaltres que és polític i alhora religiós i que també fusiona a la perfecció l'aspecte lockià i pre-lockià de la política.

A.C: *Què pot aprendre Europa d'aquest we de la Constitució dels Estats Units?*

G.L: Per començar, que quan redactem un intent de Constitució Europea aquesta no comenci amb “Sa Majestat el rei dels Belgues...”

A.C: *Sí, la veritat és que, com a mínim, és més engrescador.*

G.L: Mira per exemple, Obama ha guanyat les eleccions i el seu lema “*yes, we can*” –de nou el *we*– ha estat decisiu per a la seva victòria. El seu sentit de comunitat s'ha demostrat més integrador que el de Mackain. El motiu és que els teòricament exclosos formen part del *we*. Ha fet creïble el *we* i ha recuperat la fe del poble quan cap ajuda havia estat prou per fer que creguessin. Em refereixo a campanyes com *No children left behind* que el president Bush va tirar endavant quan acabava d'arribar a la Casa Blanca i que es proposava millorar el rendiment escolar en l'educació primària i secundària. No oblidem que el patriotisme és la gran religió dels

americans i Obama s'ha presentat a si mateix com una metàfora d'allò possible, encenent un component que potencialment és revolucionari.

Tot i així, la dogmàtica política americana ha estat gairebé sempre elitista, la seva visió de la democràcia inclou unes elits necessàries per poder garantir la qualitat de l'excel·lència.

Europa, en canvi ha demostrat una gran capacitat per l'autocrítica, el seu valor ha estat i és la dialèctica. Europa és Jerusalem i és Atenes, com diu Strauss, és allò propi i allò aliè. El fet que es pensi a ella mateixa de manera crítica esdevé en aquesta dialèctica un element dinamitzador que hem de valorar positivament.

A.C: Actualment sembla que ens hem instal·lat en un discurs que és el de la falta de valors, que arriba a tots els àmbits de la societat i molt present en els mitjans, què en pensa vostè d'aquest discurs?

G.L: Em sembla que és un discurs perillós perquè és el que estem fent servir també per educar a les escoles i que en definitiva s'ha convertit en un lament i no en un esforç col·lectiu per sortir d'aquesta suposada crisi de valors. El que posa en evidència és que la postura de la indignació moral és en el fons una hipocresia que pretén reconfortar la bondat d'aquells que se senten moralment indignats. No és més que una manera de substituir la opinió pública per l'emotivitat pública, barrejant a la mateixa cassola dos elements que junts atempten contra la salut política de què parlàvem abans.

A.C: Per cert, com anem les persones corrents de salut política?

G.L: En la societat occidental d'avui dia patim una dicotomia entre el treball, i el consum que ell procura, i la paciència. Treballem per poder consumir, però ens cal ser pacients per obtenir el que volem i mentre treballem hem de posposar l'oci. La dificultat és enorme perquè és just la impaciència la que fa de motor del consum. Ens

hem convertit en productors i alhora consumidors, cosa que ens situa davant d'una dualitat conflictiva. Avui, l'home realment assenyat és el que sap que quan ha de treballar ho ha de fer de veres i que quan cal divertir-se també cal fer-ho a totes. La patologia que abunda, just per no saber compaginar tots dos moments, és la de convertir-se en un esclau del treball o en un esclau del gaudi. La meua proposta és molt clara, hem d'apel·lar a la tercera part de l'ànima platònica, l'equilibri.

A.C: Aquesta proposta platònica em fa pensar de nou en Strauss, un professor que estudiava els clàssics grecs...

G.L: Sí, el repte d'Strauss i després de molts altres neocons, és saber si es poden entendre els clàssics, no interpretant-los des del nostre punt de vista sinó entenent-los tal i com ells s'entenen a ells mateixos. Si això fos possible implicaria llegir Plató amb la convicció que la filosofia de Plató és la veritat, l'autèntica filosofia, i llegir Aristòtil també amb la convicció que la seva filosofia és la veritat. Si aquest supòsit fos possible, això desmentiria amb la praxis lectora l'historicisme.

A.C: Però, realment podem deixar de ser subjectes històrics quan llegim?

G.L: Aquesta és la polèmica que manté Strauss amb Gadamer. La seva correspondència plasma que Gadamer no entén el que Strauss diu i que Strauss sí entén a Gadamer. Gadamer no comprèn què és el que hi ha implícit en l'aposta d'entendre els clàssics tal i com ells s'entenen a si mateixos; li sembla alguna cosa impossible, una quimera. Ell està influït pel hegelianisme, on el moment primigeni és el present. Per ell el present també és el moment de la lectura i de la interpretació, fet indefugible malgrat tota la crítica que un pugui fer als seus prejudicis. Des d'aquesta perspectiva sempre partim del present. En canvi, la postura d'Strauss és la contrària, creu que podem entendre Plató tal i com ell s'entenia a sí mateix i, per tant, podem veure el present des de Plató.

A.C: *Suposo que això és al que Strauss fa referència quan parla del diàleg amb els grans llibres de la història. En aquest diàleg el present també és necessari?*

G.L: No, el que es planteja Strauss no és que un mantingui un diàleg amb els clàssics, sinó que el lector els faci dialogar entre ells. Aprenere a dialogar vol dir que quan fas parlar a Plató t'has de posar en la pell de Plató. Per tant, en un cas extremadament complicat com el de Heidegger, hem de fer l'exercici de mesurar-lo per exemple a través de Plató. Això és el que Strauss creu que hem de fer si volem arribar a entendre els grans llibres. Aquesta és una qüestió que sovint els crítics de Heidegger passen de llarg i que és la rellevant en el seu cas. El problema no és que Heidegger estigués equivocat o que Heidegger fos nazi, el problema real és que si el filòsof més gran del segle XX va recolzar el nacionalsocialisme, on ens situem els altres? Aquest és veritablement el drama. On ens situem nosaltres que filosòficament no estem a la seva altura?

A.C: *Hi ha cap corrent o autor que segueixi aquest línia de treball?*

G.L: Ningú. Penso que és un repte massa gran que en part ens supera. Per poder iniciar una tasca així se n'ha de saber molt, s'ha de conèixer molt bé Plató i la història de la filosofia. Nosaltres ens situem, i aquesta és la conclusió, com a filòsofs en el sentit etimològic del terme: amants de la saviesa.

A.C: *Això és potser el primer que cal saber en filosofia, que la saviesa no l'acabarem de posseir mai i que només en serem els seus amants, però on queda, llavors, el problema de l'ètica i de la política i els compromisos amb la realitat?*

G.L: Si som amants de la saviesa i no la tenim, llavors això vol dir que no tenim prou arguments per fonamentar la veritat. Per tant, tenim o no tenim un compromís de lleialtat amb el present i amb la nostra comunitat? Hi ha una racionalitat implícita en la realitat política que fa que no la puguem desmuntar pel fet que nosaltres si-

guem aprenents de filòsof, que és el que som tots, entre d'altres coses perquè si no hem arribat al final tampoc podem estar segurs que la veritat, aquesta que és immediata, pràctica, la que funciona al carrer, sigui la veritat.

A.C: *És aquesta una veritat no fonamentada, una veritat que no hem sabut fonamentar?*

G.L: Exacte, però que no estigui fonamentada no vol dir que no sigui veritat, que és el problema. En el fons Strauss diu que, i en això és hereu de Hegel, la condemna de Sòcrates és necessària. La ciutat havia de condemnar Sòcrates perquè per mantenir-se havia de creure en qüestions que el filòsof no pot posar en qüestió al carrer. Per això, Plató, a diferència de Sòcrates, va fundar l'Acadèmia perquè les coses sí que es poden posar en qüestió dins de l'Acadèmia però no públicament com feia Sòcrates. En aquest sentit l'aposta de Plató és per una ciutat on sigui possible la filosofia sense que la ciutat corri perill. Que la ciutat corre un perill real per part de la filosofia és bàsicament el que ens diu Strauss i això és el que resulta un escàndol extraordinari per a la filosofia establerta.

A.C: *O sigui, que en el fons cal protegir la incertesa...*

G.L: O protegir la certesa immediata que té la gent quan actua, perquè nosaltres no la tenim.

A.C: *O sigui, protegir la gent de la incertesa filosòfica.*

G.L: Sí, aquesta seria una bona formulació.

A.C: *I això és la noble mentida de la que es parla en Strauss?*

G.L: No ben bé, la noble mentida té moltes variants, però bàsicament ens remet a Plató. La noble mentida platònica està perfectament expressada en la política: perquè hi hagi política hi ha d'haver

conviccions. Però, com podem fonamentar aquestes conviccions des de fora de la política? La resposta és que no podem fonamentar-les, per això la fundació d'una ciutat és alhora fundació de conviccions.

A.C: Com si diguéssim: nosaltres que som aquí i que som així creurem això.

G.L: Exactament. I d'altra banda el que diu Nietzsche és una cosa encara més bàsica. Si és veritat que el fonament de tot és la voluntat de poder tal i com ell diu, si la voluntat de poder és realment el fonament de tot, això indica que Nietzsche està sustentat per un platonisme que probablement ell no coneix perquè significa que hi ha una veritat que és fonament de tot i que ella mateixa no està fonamentada. Si el fonament de tot és la voluntat de poder llavors tot el que existeix és emanació de la voluntat de poder. És a dir, la metafísica està allà, ho vulgui o no ho vulgui Nietzsche.

A.C: Fonamentar-ho tot en la voluntat de poder és pròpiament un acte metafísic, no?

G.L: Clar que sí, és un acte metafísic, és la recuperació de l'*eros* platònic, amb un altre nom però és això. Per això Nietzsche diu que l'estètica és la veritat autèntica de l'ésser, perquè la bellesa és l'expressió ben definida de la voluntat de poder. Això és la veritat, aquí és on la voluntat de poder s'expressa de la manera més humana. Cada cultura, en definitiva, és una forma de voluntat de poder, l'ecosistema que ens possibilita viure i que fa possible la nostra ciutadania com a éssers naturalitzats. Nosaltres com a éssers naturalitzats necessitem creure que aquesta forma de la voluntat de poder que es dona en el nostre ésser és una forma necessària i aquí està la mentida. Això ho veu bé Strauss.

A.C: Strauss i la democràcia i Strauss i la veritat. Hi ha veritat en Strauss?

G.L: Sí, i també hi ha dret natural. Però és cert que en les seves obres hi ha suficients signes que indiquen que hem de llegir el que està dient d'una manera diferent al que aparentment sembla. Ell parla del dret natural contínuament, mai es recolza en St. Tomàs ni en la seva defensa del dret natural, cosa que per ella mateixa ja és prou significativa. Parla de dret natural i mai s'ha mostrat defensor del cristianisme, més aviat reticent al cristianisme (recordem que Strauss és jueu). Llavors, amb això ja en tindriem prou per saber que en Strauss el dret natural no és exactament un constructe de normes que signi el dret natural. En Strauss el dret natural és tractat bàsicament com a qüestió diferent a la llei natural. El dret natural es basa en les necessitats que per natura té el fet polític per afirmar-se a ell mateix. Hi ha necessitats inherents a la política i a l'home com a polític per afirmar-se a sí mateix, per natura. Per natura hi hem de creure.

A.C: *Per natura hem de creure?*

G.L: Perquè per natura estem necessitats del recolzament d'una comunitat que ens proporcioni allò que la natura no ens pot proporcionar. Per obtenir aquesta escalfor o caliu psicoafectiu de la nostra comunitat hem de creure en els seus valors.

A.C: *Per tant on queda la veritat?*

G.L: La veritat bàsica és aquesta necessitat de veritat.

A.C: *Podem dir que Strauss fa trampes, d'alguna manera?*

G.L: Quan parla en el seu llibre probablement menys comprès i sobre el que s'ha opinat tant, "Dret natural i història" en realitat s'està dirigit a "Ésser i temps" de Heidegger i el que diu és que el dret natural equival a l'ésser, i la història és igual al temps, d'una manera molt clara, a més. Ell comença amb una cita que és molt curiosa. Reflexiona sobre la Constitució americana, on es reivindiquen la llibertat, la igualtat i el dret de cadascú a ser feliç, com a drets, com

autoevidents. Això, vaja, no cal ni el més mínim anàlisi filosòfic per saber que no és quelcom autoevident, si fossin veritats tan autoevidents no haurien estat posades en qüestió tantes vegades. Més encara en el seu cas: un jueu que ha passat per l'Alemanya nazi.

A.C: *I si fos tan autoevident no caldria una "bill of rights" que anés matisant...*

G.L: Si, però, ara bé, la convicció que això és autoevident ha fet els Estats Units el país que és.

A.C: *Clar, suposo que també és un altre llenguatge.*

G.L: És un altre món. La convicció que això és autoevident fa possible aquest règim. Cada règim està sustentat en determinades coses que considera autoevidents. Ara bé, tu estàs preguntant per la qüestió d'Strauss i la democràcia. No hi ha cap dubte que Strauss és un conservador, per ell la democràcia, ja sigui als Estats Units o a Atenes, és l'únic sistema polític que permet l'afirmació de la teva *arethé*, de la teva virtut, mentre que qualsevol altre sistema ja defineix prèviament què és o quina és la teva virtut. Per això parla de tiranies, per ell en el fons tot es redueix a democràcia i tirania, per què? Perquè el tirà és el que ja dictamina quin és el teu bé i a més ho fa amb el recolzament de filòsofs de tots tipus, que és el que hem vist durant el segle XX.

A.C: *Llavors, per què es diu que el neoconservadors creuen en un govern maquiavèl·lic?*

G.L: Al contrari, les crítiques a Maquiavel són bàsiques perquè ell és el destructor d'aquesta convicció fonamental en la ciutat. La crítica als neoconservadors no té res de certa, és sobretot un muntatge que a més afirma el que diu Strauss, que quan es creu en principis considerant-los autoevidents ja tens prou força per tirar cap endavant i inventar el que calgui. Això és autoevident: els neoconservadors són el mal, doncs ja està, a partir d'aquí pots seguir per on vulguis.

A.C: *Val, d'acord, necessitem tenir unes conviccions, necessitem formular alguns principis com autoevidents i creure en ells per poder construir una comunitat però qui estableix els fonaments?*

G.L: Els profetes, els fundadors. Per això necessitem respectar tant als pares fundadors, per això ells hi insisteixen tantíssim. El problema és el joc que ha fet l' historicisme de situar allò bo en el futur i no en el passat. Si allò bo està en el futur llavors no necessitem mantenir la lleialtat a cap convicció, perquè el futur està obert. Però la confiança en el futur posa en joc precisament les conviccions que fan necessària o que sostenen la societat. Això és el que li sembla a Strauss tan perillós del progressisme, que per ell és historicisme. Per això està dient constantment "som els amics de la democràcia els que hem de ser crítics amb la democràcia", perquè en el fons l'historicisme no seria per Strauss més que una una forma de demagogia que és un dels perills inherents a la pròpia democràcia. Per entendre Strauss s'ha d'entendre claríssimament què intenta, i en aquest sentit és més nietzscheà que ningú, vol desmuntar totalment la providència, perquè creu que no hi ha salvació. Tenim el que tenim, no hi ha salvació i tots els règims s'acabaran enfonsant. Estimem molt Catalunya però no sabem què serà d'ella d'aquí a 3.000 anys...ni si es parlarà o no català,... Ara, si comencem a pensar en això, tindrem una perspectiva de Catalunya, si pensem en la lleialtat que tenim als fundadors del país tindrem una altra perspectiva. El que està en joc és: quina de les dues perspectives és millor per fertilitzar el que ja tenim? Per ells la resposta és clara: el moment fundador.

A.C: *Per això es tornen constantment al moment fundador. Però, els pares fundadors es poden haver equivocat, què fem si ho creiem així? Després de tot eren quatre homes blancs, envoltats d'unes circumstàncies concretes...*

G.L: Evidentment que es poden haver equivocat, però si s'han equivocat és que no han reeixit i per tant la seva *politeia* ha desaparegut. Si, al contrari, encara són aquí és que han creat una *poiesis* de la voluntat de poder. La voluntat de poder es manifesta políticament en forma d'un règim polític. Per això la qüestió de la confrontació entre civilitzacions, perquè els que estan enfrontats són règims polítics diferents, cadascun amb els seus mites fundacionals. Llavors, serà possible crear un mite fundacional nou que ens uneixi a tots en un mateix règim? Jo crec que aquesta seria, en tot cas, la feina dels filòsofs del futur que deia Nietzsche. M'he de situar jo en la meua responsabilitat i amb el meu intel·lecte, el que no puc és posar en joc determinades coses quan les meves forces intel·lectuals arriben on arriben.

A.C: *Tornar a buscar aquests fonaments...*

G.L: Ja sorgiran, els nous déus sorgiran.

A.C: *Perquè els antics són prou fermes, podrien aguantar. És el we del que parlàvem, el we integrador de l'Obama, no?*

G.L: Tenim l'experiència dels jueus, els jueus són un poble sense règim polític però que ha mantingut, per dir-ho així, un règim de convivència. Aquest règim de convivència en què s'ha sostingut? En el respecte a Moisès. Moisès és el lligam, mentre que tots el reis que prometien futurs venturosos s'han enfonsat. Strauss planteja en una conferència que fa amb Jonas al final de la seva vida, *Why we remain Jews* (per què seguim sent jueus), que "els jueus, que són el règim que més ha perdurat i etc...són, en el fons, l'exemple per a la humanitat que no hi ha redempció", els jueus estan aquí per demostrar-nos a tots que no hi ha redempció. Paraules fortes. Precisament per això necessitem ser conscients del que ens juguem quan posem en qüestió el sentit de la co-pertinença.

A.C: *L'important és mantenir una comunitat, una xarxa de la que tothom s'hi senti part.*

G.L: Evidentment, i aquí hem de dir que Strauss és molt més partidari del que ell anomena la “transmissió” que de la “conservació”. El que està en joc no és el manteniment fidel d’una paraula originària. Per exemple: el judaisme té la seva pròpia història i el judaisme actual és una construcció històrica que no és igual que el judaisme dels anys 20 a Alemanya, ni el mateix que el judaisme de Maimònides ni que el judaisme anterior a Maimònides. Ara bé, el que és comú en tots ells és la preservació de la transmissió. O sigui, no està parlant d’un immobilisme on les coses s’han de mantenir absolutament fidels i intactes.

A.C: *És la democràcia nord-americana més democràtica que d’altres?*

G.L: No, en absolut. Hem de veure Strauss des de l’experiència fracassada de Weimar, una democràcia de disseny, sense pares fundadors, que pretenia basar-se en principis i no en figures, més aviat en principis racionals. La república de Weimar amb tota la seva grandesa teòrica creia tant en els principis que va ser incapaç d’emprar la força per defensar aquests principis. Creia tant en principis com la bondat de l’home que va ser incapaç de treure la força al carrer per defensar els seus propis principis. Es va demostrar tan feble que va acabar donant pas al que va venir després. Si oblidem Weimar no entendrem Strauss. Hitler va donar el que Weimar no volia donar perquè ho considerava reaccionari. De la mateixa manera que, com molt bé veuen els neoconservadors, quan Stalin, que suposadament estava defensant un materialisme històric i dialèctic, s’enfronta a Hitler, la propaganda no és la Unió Soviètica sinó “la mare Rússia que ens crida”, és la mare Rússia la que els pot mobilitzar. Això ho veu també molt clarament Orwell que en els seus articles fa una anàlisi genial de tot això. Diu: què és el que està passant que quan la pàtria de l’alliberació es veu en perill, en lloc de recórrer als seus principis universals es dirigeix a allò que està en els gens dels russos, podríem dir. Sempre hem de pensar que Weimar és una experiència política fracassada.

A.C: *Això encaixa amb el tema del sentit gairebé religiós que té el we, no?*

G.L: Clar, és que el *we* és mític, la mentida, la més noble de les mentides. Que som un *we* és la més noble de les mentides. Aquí està el joc perillós amb la noble mentida. La gent que ha sentit a parlar a Strauss repensant el concepte de la noble mentida en Plató dedueixen: Irak, noble mentida, les armes de destrucció massiva,...Quan això és una cosa totalment diferent. El concepte de noble mentida és molt més bàsic, és el que alimenta totes les nostres conviccions. Pensar el *we* és pensar la política en majúscules.

A.C: *Però aquest we és més la capacitat de ser que el que realment és.*

G.L: Ja t'entenc, ell ho diu en una obra, ara no sabria dir-te en quina, però fa un anàlisi molt bonic del concepte de *politeia* grega, que és una paraula molt difícil de traduir, no té un traducció exacta, a vegades es tradueix per règim polític però és una altra cosa. Strauss diu que s'ha d'entendre com a règim però en el sentit en que parlàvem de l'antic règim. En l'antic règim hi havia unes conviccions que donaven de si perquè un règim és això, unes conviccions que afecten a l'ordre polític. Quan Strauss ho analitza diu: la *politeia* és la forma de la ciutat, però si és la forma de la ciutat, quina és la seva matèria? La matèria és la humanitat no humanitzada. Aleshores, la *politeia* el que fa és donar un telos al que d'altra forma es quedaria sense forma, la humanitat de l'home. Permet que la humanitat de l'home es realitzi. L'home és un animal polític, en això hi insisteixen molt els Straussians, només la societat, només la política li permet deixar de ser animal perquè porta les seves potencialitats a la realització de manera política. Llavors la polis és el fonament de la nostra humanitat. Dit d'una altra manera, la convicció que som alguna cosa més que animals es basa també en la noble mentida del *we*. El problema que hem de pensar és això tan elemental del *we*, el pro-

blema quan situem els Estats Units enfront d'Europa és per què nosaltres no tenim aquest *we*? I Europa no serà una realitat fins que el tingui.

A.C: *El we és la societat civil, la persona del carrer?*

G.L: Nosaltres. Són els americans, és qualsevol. És el mite que integra totes les diferències i que et permet ignorar que malgrat que no t'avens en absolut amb el teu veí, que el teu patró és un imbècil, tots plegats som el *we*. La qüestió sobre la que hem de reflexionar és com es creen aquests *wes*.

A.C: *Però com estableixen aquesta claredat moral, com la concreten?*

GL: Molt fàcil: *We*, nosaltres, som els bons i qui posa en perill la nostra identitat són els dolents.

AC: *Tot possible perill per al nostre we és el mal?*

G.L: Sí, és així de simple. Els matisos els podràs fer a l'Acadèmia, no al carrer. I, de fet, a l'Acadèmia els fan, però al carrer no. El que més els agradava de Reagan és que no tenia dubtes, res de dubtes, nosaltres som els millors, som els nobles. Per damunt de tot està la nostra obligació de preservar el *we*. Aquesta és l'obligació que hi va enllaçada. Com a país no tenim cap altre obligació més noble i més gran que preservar el nostre *we*. Tota la resta és accessori.

A.C: *Com això pot ser compatible amb el fet que els altres també són persones, amb drets i deures, membres d'una comunitat amb un we? Què passa amb la universalitat dels drets?*

G.L: No hi ha universalitat dels drets perquè no pots plantejar-la a la pràctica. O sigui, podríem plantejar una universalitat de drets en

una situació en què la política internacional no fos policial, però ells estan convençuts que la política internacional és bàsicament una realitat policial.

A.C: *Volen estalviar-se la hipocresia.*

G.L: Clarament. Això és el que sobretot critiquen dels europeus, per ells som bàsicament hipòcrites. El perill real, i la dialèctica s'estableix precisament entre aquell estat universal i homogeni que preconitzava Kojève i l'afirmació del nostre que preconitzen els neoconservadors. Perquè l'estat universal i homogeni es realitza en el darrer home nietzscheà, que és un home que és capaç de renunciar a la llibertat per tenir garantia de la seva seguretat. En definitiva és això, l'estat universal i homogeni només serà possible si ens neguem a ser diferents sent tots més homogenis. Això és l'estat universal i homogeni i per Kojève està governat pel filòsof. Pels neocons aquest és el perill que volen evitar. Per això, cada vegada que es parla de drets universals, ells darrera veuen l'estat universal i homogeni, com també hi veuen l'últim home nietzscheà. Això enllaça amb l'elitisme i amb la creença que la democràcia necessita èlits. En tot cas, l'única manera d'establir una situació intermèdia que s'apropés el màxim a una situació de defensa dels drets humans seria una societat, un grup de societat democràtiques planetàries, sense pretensions imperialistes. La convicció dels neoconservadors va ser, des d'un punt de vista polític, que això era possible i d'aquí ve l'Iraq i la seva guerra. La constatació és que això és impossible i que això ha estat un fracàs extraordinari.

A.C: *I quin és el present dels neoconservadors?*

G.L: El neoconservadurisme s'ha acabat. Hi ha dos grups, un que és el que està a l'entorn de *Commentary magazine* i que manté unes idees embogides, com ara que estem a la Quarta Guerra Mundial i que els Estats Units són els salvadors del planeta. Després estan els del voltant d'Irving Kristol que creuen que el neoconservadurisme

ha tancat la seva etapa i que ara són simplement conservadors. Això vol dir ser membres actius dins del partit conservador i deixar de definir-se com un col·lectiu de neoconservadors perquè el mateix qualificatiu els crea una controvèrsia que fa que ningú pugui sortir avui a la palestra dient que és neoconservador.

A.C: Podem dir llavors que amb Bush acaba el neoconservadorisme americà? I podem veure en Obama un cert conservadorisme?

G.L: Això està molt clar, ho deia Kristol, que en el fons podem renunciar al moviment perquè les idees ja formen part dels pressupòsits defensats tant per demòcrates com per republicans. La gran diferència entre el que passa ara als Estats Units i el que passava als anys 60 és que llavors era possible fer una manifestació contra Vietnam a Nova York, cremant banderes nordamericanes i avui és impensable una manifestació en la que els estatunidencs cremin una bandera americana. Aquest canvi de perspectiva els neoconservadors el senten com a part del seu llegat. Com per exemple la reivindicació de les virtuts patriòtiques, el retorn a la religiositat,... O sigui, estan absolutament convençuts que la seva ideologia va trobar la seva realització pràctica amb Reagan i que el llegat de Reagan s'ha de defensar per damunt de tot. Creuen que en aquests moments és moltíssim més útil en tots els sentits declarar-se reaganista que declarar-se neoconservador. El govern de Bush els ha perjudicat clarament.

A.C: En reneguen?

G.L: El problema és que Bush s'ha de veure de maneres molt diferents. Segons com, la política educativa de Bush, per exemple la campanya de *No children left behind* i altres polítiques socials estan associades amb Obama ara. Els conservadors consideren com un triomf seu que quan un polític surt a la televisió, si no surt amb un pin de la bandera segurament rebrà crítiques immediates de tots. Aquest sentit del nacionalisme i de la claredat moral per ells és

absolutament decisiu. Ja veurem què passa o si són capaços de generar el que va crear Clinton amb tant d'èxit, aquells *think tank* i tot aquell gruix de pensament.

A.C: *O sigui que han tornat a l'Acadèmia?*

G.L: Sí, sens subte, i la feina que han de fer ara és una feina d'acadèmia. No parlen gairebé d'Strauss, no parlen gairebé de neoconservadurisme, però mantenen un conservadurisme pur i dur, màxim. Sense entrar en la línia embogida que diu coses com que la ONU és enemiga de la humanitat. Algú com Fukuyama, deixeble de Bloom, va ser el primer en veure la caiguda del mur i el primer en desprendre's del neoconservadurisme. Criticant obertament els neoconservadors, va ser el primer després en defensar d'una manera molt clara la invasió a l'Iraq i també el primer que se'n va desentendre en veure com anava. Fukuyama entén la política d'una manera realista i pragmàtica que nosaltres no practiquem. Va extreure de seguida aquesta lliçó: per molta raó que tinguis en política internacional la veritat és que el món internacional és un món comercial, o tens aliats o no hi tens res a fer. Dit d'una altra manera, una política que et deixa sense aliats no és una bona política. Són totalment pragmàtics. Hi ha un tema molt important que es tracta en un llibre que aquí va passar sense pena ni glòria i que parla sobre la crítica al neoconservadurisme de Bush. Aquí es va traduir per "estats fallits". La qüestió deia que realment al llarg de la seva història els Estats Units han estat capaços de crear democràcies al Japó, Alemanya i Corea i enlloc més. Crear una democràcia és una cosa realment complexa que no depèn només de qui vulgui crear-la, s'han de donar tota una sèrie de condicions que no depenen de la voluntat exterior. En els estats fallits és impossible crear una democràcia i fa tota una reflexió interessantíssima que posa en qüestió l'imperialisme democràtic de Bush que creu que la feina essencial de la política exterior americana és la d'implantar democràcies.

A.C: Això vol dir que els Estats Units no són conscients del factor metafísic que té la democràcia?

G.L: La crítica que fa Fukuyama és que el drama dels Estats Units ha sigut la seva excessiva autoconfiança. El pecat real del neoconservadorisme hauria estat, no el maquiavel·lisme que diuen els seus crítics, sinó al contrari, la seva ingenuïtat.

